

Avrupa'nın Karanlık Vahası

Işık kirliliğini yasaklayan yasanın 1 Haziran 2002 tarihinde yürürlüğe girmesiyle Çek Cumhuriyeti, gökyüzü gözlemlerinin neredeyse olanaksız hale geldiği Avrupa'da bir gökbilim cenneti olmaya aday. Gökyüzünden uzun pozlu görüntülerin montajıyla elde edilen yukarıdaki haritadan kolaylıkla görülebileceği gibi ABD, Avrupa ve Japonya, ışık kirliliğinin doruğa ulaştığı bölgeler. Bu kirliliğin nedeni, sokaklardan çok gökyüzünü aydınlatan hatalı kent ışıklandırması ve gereksiz enerji tüketimi. Kentlerden göğe yükselen fotonlar, gökyüzünü bir sis gibi kaplayarak duyarlı yapılması gereken teleskop gözlemlerini ve fotometri

çalışmalarını olumsuz yönde etkiliyor. Çek parlamentosunun iki kanadınca da onaylanan ve Cumhurbaşkanı Vaclav Havel tarafından imzalanan "Atmosferin Korunması Yasası", hedef alanın dışına taşan, ve özellikle ufuk çizgisinin üzerine yöneltilmiş her türlü aydınlatmayı "ışık kirliliği" kapsamına alıyor ve maskelenmiş ışık kaynakları kullanılmasını zorunlu kılıyor. Yasayı çiğneyenleri, önümüzdeki aydan itibaren ağır para cezaları bekliyor. Bu cezaların miktarı 500 ile 150.000 Çek kuru arasında. Ülke halkı, kentlerin biraz kararmasına karşın yasayı büyük ölçüde desteklemiş. Daha yasa

yürürlüğe girmeden birçok kentte belediyeler ve işletmeler ışık düzenlerinde gerekli değişikliği gerçekleştirmeye başlamışlar. Tabii, en çok sevenler gökbilimciler. Uluslararası Karanlık Gökler Derneği (IDA) yürütme kurulu başkanı David Crawford, "Çek hükümetini yürekte alkışlıyor ve öteki hükümetleri de aynı yolu izlemeye çağırıyoruz" diyor. Crawford'a göre gerektiği gibi maskelenmiş sokak lambaları, "yalnızca gökyüzünün güzelliğini insanlığa geri vermekle kalmayacak, aynı zamanda insanların gece daha aydınlık sokaklarda yürümelerini sağlayacak."

NASA Basın Bülteni, 18 Mart 2002



Himalayalar'da Sel Tehlikesi

Himalaya dağlarında eriyen buzulların oluşturduğu göllerin taşma noktasına yaklaştığı ve kenarlarında kurulan tıkama barajlarını zorladığı açıklandı. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) uzmanlarınca hazırlanan rapor, buzullarda görülen hızlı erimeyi küresel ısınmaya bağlıyor. Eriyen buzullardan kaynaklanan sel baskınları Himalayalar'da çok yeni değil. Ancak bulgular, son 30 yıl boyunca sel baskınlarında hızlanan bir artışa

işaret ediyor. Bölgede yapılan incelemeler ve uydu gözlemleri Nepal ve Bhutan'da 44 gölün taşma noktasına yaklaştığını ve 5-10 yıl içinde önlerindeki barajları yıkacağını gösteriyor. Bölgedeki 49 istasyonda gerçekleştirilen meteorolojik gözlemler, dağlardaki sıcaklığın 1970'lere göre 1°C arttığını göstermiş. Rapora göre Bhutan'daki buzullar her yıl 30-40 metre kadar geriliyor. Tsho Rolpa gölünü besleyen bir buzulun yıllık gerilemesiyle 100 metre. Göldeki suyun hacmi, 1950'lerden bu yana altı kat artmış ve 10.000 insanın yaşamı ile gölün ağzındaki bir hidroelektrik santralını

tehdit eder hale gelmiş. Göllerin ağzını tıkayan "barajlar", gerileyen buzulların geride bıraktığı moren denilen kaya, moloz ve buz kütleleri. Bunlar, kolayca çökebilen kararsız kütleler. Yığın içindeki buzların erimesiyle oluşan küçük bir sızıntı, arkadaki gölün baskısı nedeniyle hızla genişleyebiliyor.

Tsho Rolpa'da göl sularının öndeki morenin tepesini yalamaya başlaması üzerine iki yıl önce Hollanda Hükümeti'nin mali desteğiyle bir kurtarma programı başlatılmış. 4500 m yükseklikte, en yakın yola 60 km uzaklıkta bulunan göle insan sırtında ve helikopterlerle taşınan malzemelerle morende bir drenaj kanalı açılmış ve göl sularının altında biri boşaltılmış. Ancak uzmanlara göre yeni yeni kuruyup sağlamlaşan moren, eriyen iki buz kütlesi nedeniyle yeniden yıkılma tehlikesinde ve suyun yeniden boşaltılması gerekiyor.

Nature, 25 Nisan 2002